

Raid Extreme 2023

RACE MET KARAKTER

Iedere zeilrace heeft een eigen karakter, maar de Raid Extreme spant de kroon. Vanuit heel Europa trekken zeilers met hun zelfgebouwde zeilboten naar het Lauwersmeer om zichzelf en hun boot uit te dagen. Josien Kapma deed voor de tweede keer mee en doet verslag.

Tekst JOSIEN KAPMA Foto's DEELNEMERS RAID EXTREME 2023

Hebben windrichtingen kleuren? “Vroeger hadden mensen het vermogen kleuren waar te nemen. Dan konden ze een dag rustig op een heuvel zitten kijken naar de schoonheid van de winden, hun vallen en opstaan en veranderende tinten, de magie van naburige winden als ze door elkaar gevlochten zijn als linten op een bruiloft: de oostenwind een diep purper, de ijzige noordenwind zwart.” Purper en zwart, het zijn de enige kleuren die ik heb onthouden van de dichtregels waarmee Koos vanmorgen het startsein geeft. Het is een paar minuten voor 6.46 uur, zonsopkomst. We staan op een kluitje op het grasveldje van de catamaranclub Omaha in Oostmahorn. Koos heeft zich uitgedost als Wolf; dat is ook de naam van zijn zeilkano. Na het voorlezen gaat iedereen naar zijn eigen boot – niet voluit sprintend, maar toch wel met haastige tred. De meesten vertrekken vanaf het strandje en moeten op elkaar wachten om het water op te gaan. Ik loop terug naar de haven waar mijn boot ligt. Ik bedwing een looppas – ik hoef niet te rennen, er is straks tijd genoeg: er is vandaag geen wind. Wat een verschil met vorig jaar, toen een stevige windkracht 4 tot 5 uit het oosten zorgde voor schuimkoppen aan de lagerwal van Oostmahorn. Veel bootjes hadden moeite weg te komen, terwijl de eerste catamarans, gedoodverfde winnaars, al terug waren voor de lunch.

Voortvarend ga ik van start, mijn Liteboat heeft een rolbank en roeit goed. Maar na urenlang fanatiek roeien ben ik moe, de boot weegt ruim 150 kilo en ik ben het niet meer gewend. Dan maar even zeilen, of beter gezegd dobberen, want de wind laat zich niet zien. Ik zit zo stil mogelijk in mijn boot, tegen het kajuitje aan, stuurtoewtjes in de hand, en kijk om me heen. De zeilen hangen als lusteloze lappen naar beneden. Het meer is nog rustig. De oranjes van de zonsopgang maken plaats voor blauw. Boven de horizon is een streep niks – geen wolken, geen water – waarin alles

verdwijnt. Mijn gedachten gaan terug naar de dichtregels. Welke kleur hoort bij windstilte? Het is de afwezigheid van kleur, volkomen transparant.

Plannen op zijn kop

Gister had ik een plan. Met de kaart op de eettafel bedacht ik twee routes. De voor-spelling: weinig wind uit het oosten, later krimpend naar matige wind uit het noorden. Ik kan om de noord gaan, om eerst op open water nog wát wind te vangen, en dan later op de dag, als er meer wind zou zijn, afzakken naar de zuidelijke zeearmen waar altijd veel luwte is. Of toch beter eerst zuidwaarts gaan? Dat zou betekenen dat ik in de ochtend het zeilen helemaal skip en eerst een flink stuk moet roeien, maar op die manier kan ik dan wel, tegen de tijd dat ik in Zoutkamp arriveer, zeilend de noordelijke locaties pakken. Die avond, tijdens het diner, hengel ik bij andere deelnemers naar hun plannen. Ik zit aan tafel bij Keith, Ann en Peter, alle drie afkomstig uit Groot-Brittannië. Ze zijn open over hun theorieën, maar geven ook eerlijk toe dat ze het niet allemaal zeker weten.

Op zaterdag blijkt dat mijn plan grotendeels klopt: ik kies voor zuid, en met mij een aantal sterke roeiers en peddelaars. De meeste catamarans kiezen het noorden. Als ik het dammetje bij Ezumazijl rond, om naar het eerste checkpoint te varen, komen Ralf-Peter en zijn zoon Raban er vlot roeiend alweer uit. Zij kunnen elkaar afwisselen in hun overnaadse eenpersoonsroeiboot met stuurman, merk ik jaloers op. Mark peddelt in zijn zeilkano gestaag bij me vandaan. Zijn boot heeft geen roer: als hij zeilt stuurt hij door te variëren met zijn lichaamsgewicht, zeilpunt en zwaard. Alleen in sterk veranderlijke omstandigheden gebruikt hij zijn peddel als roer.

Onuitroeibaar optimisme

Het enige waar ik onvoldoende rekening mee heb gehouden, is mijn ongedurige geest. Als ik bij Ezumazijl al rimpelingen

WAT IS DE RAID EXTREME?

De jaarlijkse avonturenwedstrijd bestaat sinds 2016 naar een initiatief van Koos Winnips. Koos werd geïnspireerd door de Everglades Challenge in Florida, USA en vond dat Nederland ook zo'n evenement kon gebruiken. Hij koos het Lauwersmeer, dicht bij zijn woonplaats gelegen. Het idee is eenvoudig: start bij zonsopgang, passeer in zelfgekozen volgorde een aantal locaties in de uithoeken van het Lauwersmeer. Wie alle checkpoints passeert en het eerst terug is, wint. Peddelen, waterfietsen, zeilen, roeien, multihulls, kano's: alles mag, zolang er geen motor aan te pas komt. Een foto van de locatie met tijdsaanduiding volstaat als bewijs van passage. Er zijn dus geen wedstrijd-boeien, geen handicapberekeningen, geen volgboten. De Raid Extreme is gebaseerd op BYO en DHZ: *bring-your-own* en *doe-het-zelf*. “Je betaalt niks, en je krijgt niks,” is het motto. Er is geen inschrijfgeld; zo blijft de organisatie behapbaar.

De Raid Extreme trekt een diverse vloot van 'rare kleine bootjes' uit half Europa; traditionele roei-zeilscheepjes, veel zelfbouw, maar ook ultra-lights, zeilkano's en seriegebouwde catamarans. Sinds het begin is Surf- en Catamaran Vereniging Omaha in Oostmahorn de gastlocatie. Hubert Bakker vergezelt Koos Winnips in wat zij noemen de 'non-organisatie'. Het concept slaat aan: sinds enkele jaren is er een wachtlijst als het aantal inschrijvingen de 25 boten passeert en in Duitsland organiseren fans de Raid Extreme Deutschland in de Strelasund.

Als een voetbal drijf ik zijwaarts in het riet. Ik ben blind voor de kleuren van de wind

▲ Wachten op zonsopgang.

► Peters zeilkano *Sea Harrier*.

op het water zie, denk ik optimistisch dat de wind aantrekt. Direct hijs ik het zeil, om het lange rak zuidwaarts naar Dokkumer Nieuwe Zijlen bezeild af te leggen. Dit levert me uiteindelijk meer nadeel op dan voordeel, want ik moet hard mijn best doen en blijven roeien om niet ingehaald te worden door de gele Caledonian yawl *Gjoa*. Onno en Anneke zitten elk aan een riem en trekken er hard aan.

Terwijl de laatste mistbanken op het Lauwersmeer oplossen, strijden we door. Ondertussen peins ik over de stroom; deze staat nog steeds tegen. Is dit spuien vanuit landinwaarts, of heeft het te maken met het tij buitengaats? En wat ik vooral wil weten: hebben de anderen hier straks ook last van? Vrijwel tegelijkertijd met *Gjoa* arriveer ik bij het keerpunt bij jachthaven Lunegat. Het is 09.00 uur.

Op de terugweg nar Ezumazijl zit er niks anders op dan te roeien om *Gjoa* bij te houden, maar ik heb steeds minder zin. Ik wil pauze, ik wil drinken, ik wil eten, zonnebrand op mijn gezicht smeren, ik wil om me heen kijken, ik moet foto's nemen

en hoe ver is het nog? Al mijn smoesjes komen neer op hetzelfde: ik wil niet meer roeien. Ik zie toch echt wind. Ik trek de riemen op de boorden van mijn Liteboat en probeer te zeilen. Zwaard neer, gennaker erbij. Maar waar komt de wind nou vandaan? Ik haal de gennaker weer weg. Ik loop aan de grond. Ik haal het zwaard op, het roer komt ook omhoog. Als een voetbal drijf ik zijwaarts in het riet. Ik ben blind voor de kleuren van de wind.

Grens bereikt

Het is uren later. Ik rommel door, zo nu en dan zeilend met een paar halen. *Gjoa* is op me uitgelopen en kiest op het Lauwersmeer een noordelijke koers. Ik check de kaart nog een keer, wat ze doen is niet logisch. Blijkbaar slaan zij Zoutkamp over, voorlopig of definitief. En ook het eiland laten ze rechts liggen. Stiekem ben ik jaloers. Zij zitten op ruim water en een bezeilde noordelijke koers, ik moet oost in de wind naar het smalle vaarwater richting Zoutkamp. Ik kijk om me heen. Nergens een concurrent te bekennen. Het water is volledig vlak. Richting Zoutkamp vaart een motorboot heel langzaam, het is het volgschip van een groep openwaterzwemmers. Ik doe er uren over om wat in te lopen op de groep openwaterzwemmers. De kreek naar Zoutkamp is bochtig en heel ondiep, maar wel beedschoon. Langs de kant staan koeien in het water. Als ik een bocht een beetje afrond buiten de geul, loopt mijn midzwaard aan de grond. Prompt vangt de gennaker wind en maak ik ongewild een pirouette. Ik kom dicht bij een van de zwemmers dan de bedoeling. Gelukkig vindt die het niet erg. Hij staat op in het ondiepe water en loopt naar me toe.

THE COLOURS OF THE WIND

There are four winds and eight sub-winds, each with its own colour. The wind from the east is a deep purple, from the south a fine shining silver. The north wind is a hard black and the west is amber.

People in the old days had the power of perceiving these colours and could spend a day sitting quietly on a hillside watching the beauty of the winds, their fall and rise and changing hues, the magic of neighbouring winds when they are interweaved like ribbons at a wedding. It was a better occupation than gazing at newspapers.

The sub-winds had colours of indescribable delicacy, a reddish-yellow half-way between silver and purple, a greyish-green which was related equally to black and brown. What could be more exquisite than a countryside swept lightly by cool rain reddened by the south-west breeze!

Can you see these colours?

Uit: Flann O'Brien, *The Third Policeman*

PETER ROBINSON

▲ *Viola* bij zonsopgang.

◀ Liteboat bij de start vorig jaar, toen er juist véél wind stond.

► Mooi detail van *Sea Harrier*.

► Hubert Bakker (!) en Koos Winnips bespreken de prijsuitreiking in het clubhuis van Omaha, vlak nadat de tijdslimiet is verstreken. Op de achtergrond de gele boei: een van de poedelprijzen, voor de 'most disillusioned sailor'.

◀ Josien Kapma vond in de Liteboat XP 20 precies de boot die ze zocht: een die goed roeit (mét rolbank) en die goed zeilt.

PETER ROBINSON

Zes locaties bevinden zich in de uiterste uitlopers van het Lauwersmeer, en één globaal in het midden. Het betekent kilometerslang smal vaarwater richting Dokkumer Nieuwe Zijlen en Zoutkamp, en een uiterst krap geultje naar Ezumazijl. De volgorde is vrij; de kortst mogelijke afstand is circa 45 kilometer. Dit is de track zoals Peter Robinson hem aflegde tijdens de race.

ANNIEKE VAN DER GEEST

De oudste boot van de vloot op weg naar de overwinning.

De Raid Extreme trekt veel bijzondere kleine bootjes aan. Voor en na de race is het voortdurend bootjes kijken bij elkaar

vormige delen van het Lauwersmeer bewijzen ze hun veelzijdige vernuft. Met hun kleine nat oppervlak, lage gewicht en geringe diepgang schuiven ze langs de rietkragen voorbij. Je moet wel weten wat te doen, om de krachten op te vangen die bij zeilen met wat hardere wind vrijkomen. EM2 is de hub van de zeilkanocommunity in Duitsland, en voorziet in specialistische tuigage die onwaarschijnlijk licht maar toch sterk is.

Van de aanwezige Britten zijn een aantal van de Open Canoe Sailing Group. Ze varen in zelfgebouwde of zelf aangepaste zeilkanos. Bijzondere vermelding verdient Peters *Sea Harrier*, met outriggers, koolstof zitvleugels en ter versiering een formidabel ingelegde kiekendief (*harrier*).

Kleine bootjes – ook voor volwassenen

In Nederland varen heel wat kleine zeilbootjes rond, maar vaak zijn die bedoeld voor wedstrijdzeilen, zeilscholen of kinderen. Toervaren in kleine zeilbootjes is een niche binnen de watersport, en zonder motor is het een zeldzaamheid. In Nederland is de hotspot voor deze niche de Stichting Natuurlijk Varen. Die organiseert bijeenkomsten, geeft een nieuwsbrief uit en houdt een evenementenkalender bij. Daarnaast zijn er klasseverenigingen van allerlei boottypen die vaak voor toerzeilen gebruikt worden, zoals het Zeilend Scheehout, de Nederlandse Kring van Drascombe Eigenaren, en ongetwijfeld andere. In buurlanden zijn vergelijkbare clubs, zoals de overwegend Engelse Dinghy

Cruising Association en in Frankrijk de Federation Voile-Aviron. In de Verenigde Staten zijn de Everglades Challenge (300 mijl zuidwaarts langs de kust van Florida) en de Race2Alaska (750 mijl noordwaarts naar Alaska's westkust) beroemde meerdaagse raids. In Europa ontbreekt voornamelijk een dergelijke meerdaagse marathon. In Nederland is er, naast de Raid Extreme, ook nog de vierdaagse Dorestad Raid: een trektocht met een motorschip als verblijf. Deze twee zijn goed te combineren: de eerste is altijd op de eerste zaterdag van september, de Dorestad Raid start op de woensdag daarna. Net iets anders van doelgroep is de eendaagse Brio Zeilmarathon, een wedstrijd van 60 kilometer in Friesland, bedoeld voor open zeilboten, vooral Polyvalken. [Z](#)

Scan de code voor meer boten.

“Zal ik je even losduwen en een zetje geven?” biedt hij vriendelijk aan vanachter zijn spiegelende zwembrilglazen. Dit is *the limit*. Dit gaat echt te langzaam, zo duurt het nog uren voor ik in Zoutkamp ben. Strategisch weeg ik mijn opties af. De snelle roeiboot en minstens twee kanoërs voor mij haal ik toch nooit meer in. *Gjoa* gaat niet voor alle punten. Straks moet ik ditzelfde stuk ook nog helemaal terug en ik heb geen zin meer om fanatiek te roeien. En: het is al laat; als ik niet uitkijk, kom ik

buiten de tijdslimiet aan en krijg ik twee punten aftrek. Ik geef op en keer om. Uiteindelijk noteer ik 13.41 uur voor mijn derde punt, het zuidelijke eilandje dat ook bekendstaat als Gin & Tonic eiland. Hier had ik ook mid-morgen kunnen zijn, als ik vóór had besloten het punt in Zoutkamp te laten liggen. Dom, dom, dom.

Wind als toetje

Na mijn besluit om om te keren ben ik minder fanatiek. Alle hoop op een goede

klassering is vervlogen. Gelukkig komt er wel meer wind. Ik zeil, nu echt. Ik kruis op naar het noorden. Op mijn laatste slag kom ik zo dichtbij Hoek van de Bant, dat ik dat punt aandoe, voordat ik stuurboorduit naar het Booze Wif ga. Als ik de luwte, ondiepte en drukte daar weer achter me laat, rest me alleen nog een mooi bezeild stuk terug naar Oostmahorn. Helaas neemt de wind rond vier uur weer af, waardoor ik pas iets voor vijven, net op tijd, aftoeter bij catamaranclub Oostmahorn.

Petje af voor Ralf-Peter en Raban Stumme uit Duitsland. Iets voor tweeën kwamen zij als eerste binnen. Met de oudste boot van de vloot, de slanke zeilwherry *Peter*, hebben zij alle afstanden geroeid. Nummers twee en drie zijn Koos Winnips en de Brit Mark Whitlock, de snelle kanoërs die voor mij uit gingen. Zij hebben pas op de noordelijke rakken zeil gezet. Alle drie de winnaars namen de route om de zuid, maar belangrijker is dat zij veel en hard hebben geroeid of gekanoed. Voor het eerst hebben de catamarans dit jaar het nakijken. Uniek. Terwijl Hubert en Koos, de ‘non-organisatoren’, de prijzen en poedelprijzen uitdelen, wordt er al druk gespeculeerd over de Raid van volgend jaar. Hopelijk dan met iets meer wind.

Magneet voor rare bootjes

De Raid Extreme trekt veel bijzondere kleine bootjes aan. Voor en na de race is het voortdurend bootjes kijken bij elkaar. Neem de boten van Hans Arends, die helaas deze editie verstek moest laten gaan.

Hij blinkt uit in het bedenken en maken van slimme onalledaagse toepassingen. Zowel *Wuptem*, een zeilsloep getuigd met twee Finn-masten, als de fenomenale zelfgebouwde i550 *Higgs* zijn uitgerust met een trapmechanisme als alternatieve voortstuwing. Een trapmechanisme dat er op lijkt, is de *MirageDrive* door Hobie, die dit jaar werd geshowd door John in zijn Hobie Adventure opklapbare tri. De catamarans, de meeste varen een thuiswedstrijd, zijn onderling divers: van de Tornado tot kleinere Hobies en Darts. Het ligt voor de hand zeilkanos af te doen als niet zeewaardig, maar in de trechter-

Zeilkanos Galactica.

RENE GIES

◀ Bijna bij de finish bij Omaho.

▶ De prijsuitreiking.

